

KELTA ÜVEGKARPERECEK SZURDOKPÜSPÖKIBŐL ÉS GYÖNGYÖSPATÁRÓL

TANKÓ KÁROLY

Czinkóczi László lelkes magángyűjtő több évtizeden keresztül járta Gyöngyöspata és Szurdokpüspöki határát. Terepbejárásai során számos a kutatás számára addig ismeretlen lelőhelyet lokalizált. A felszínen talált régészeti leletekből álló, gondosan kategorizált gyűjteményét 2002-ben a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeumnak adományozta, amelyért örökségvédelmi elismerésben részesült. A Czinkóczi-gyűjtemény reprezentatív leleteinek gazdag kollekciójából, a jelen tanulmányban az alábbi három Mátra-vidéki késővaskori lelőhelyről származó La Tène-kori üvegékszerek kerülnek ismertetésre.¹

Gyöngyöspata-Középbérc

A kelta lelőhely Szurdokpüspöki és Gyöngyöspata között, a Gyöngyös-patak nyugati oldalágának északi oldalán emelkedő, északnyugat-délkeleti irányú középmagas dombvonulat keleti felén található.²

Leletek leírása:

Sötétkék színű, fehér cikk-cakk feltéttel díszített, ötbordás üvegkarperec töredéke;
mérete: 24x23x9 mm (2. kép 1)

Gyöngyöspata-Geregi-földek

A késővaskori település Gyöngyöspatától északra, a Gyöngyös-patak északi oldalán, a Várhegytől északnyugatra az un. Vármegetti-dűlőben emelkedő középmagas, kisparscellás művelésű dombon található.³

¹ A Czinkóczi László által a múzeumnak adományozott több száz tételes gyűjteményében számos régészeti korszak jellegzetes emlékei megtalálhatók. A beszolgáltatott leletek közül külön említést érdemelnek a paleolit kőeszközök, a badeni és a La Tène kultúra településeinek anyaga, továbbá a római kori barbár síregyüttesek. Megjegyzendő azonban, hogy Czinkóczi László csupán a felszínen szóródó és gyakran csak a „szebb” leleteket gyűjtötte. A Szurdokpüspöki környékén végzett felszíni gyűjtéshez kapcsolódó feljegyzések: KFM Rég. Ad. 254.2004.

² A lelőhely csak Czinkóczi László feljegyzéseiből ismert és régész által végzett bejárására még nem került sor.

³ A lelőhely csak Czinkóczi László feljegyzéseiből ismert és régész által végzett bejárására még nem került sor.

Leletek leírása:

Sötétkék színű, hegyes csomókkal díszített üvegkarperec töredéke; mérete: 16x10x7 mm (2. kép 2)

Sötétkék színű, hegyes csomókkal díszített üvegkarperec töredéke; mérete: 17x10x10 mm (2. kép 3)

Sötétkék színű, fehér fonálrátétekkel díszített, négybordás üvegkarperec töredéke; mérete: 23x10x5 mm, becsült átmérő: 55 mm (2. kép 4)

Sötétkék színű, fehér fonálrátétekkel díszített, ferdén bevagdosott közép bordájú, ötbordás üvegkarperec töredéke; mérete: 27x16x9 mm, becsült átmérő: 60 mm (2. kép 5)

Sötétkék színű, a peremén fehér fonálrátétekkel díszített, ferdén bevagdosott közép bordájú, hárombordás üvegkarperec töredéke; mérete: 37x16x10 mm, becsült átmérő: 70 mm (2. kép 6)

Sötétkék színű, fehér fonálrátétekkel díszített, hárombordás üvegkarperec töredéke; mérete: 31x13x9 mm, becsült átmérő: 80 mm (2. kép 7)

Sötétkék színű, fehér fonálrátétekkel díszített, ferdén bevagdosott közép bordájú, hárombordás üvegkarperec töredéke; mérete: 38x15x8 mm, becsült átmérő: 65 mm (2. kép 8)

Sötétkék színű, szürkés-kék csomóval díszített üvegkarperec töredéke; mérete: 18x15x12 mm (2. kép 9)

Szurdokpüspöki-Tsz major

A La Tène kori település a Szurdokpüspökitől keletre, a Zagyva völgyében, a szabályozás előtti Zagyva-meder nyugati partjának alsó teraszán található. A régészeti lelőhelyen jelenleg Tsz-major áll, melynek korábbi létesítése, illetve átalakításai során – több más korszak emlékei mellett – nagy mennyiségű kelta telepanyag került elő.⁴

Leletek leírása:

Sötétkék színű, hegyes csomókkal díszített üvegkarperec töredéke; mérete: 9x10x4 mm (2. kép 10)

Sötétkék színű, hegyes csomókkal díszített üvegkarperec töredéke; mérete: 21x9x6 mm (2. kép 11)

Sötétkék színű, egymást keresztező hullámvonalakkal díszített, „D” keresztmetszetű üvegkarperec töredéke; mérete: 21x9x5 mm (2. kép 12)

⁴ 1965-ben Tregale Sándor jobbágyi gyógyszerész értesítette a Balassagyarmati Palóc Múzeumot, hogy a község határában lévő Béke Tsz. területén silógödör ásásakor cserepek és csontok kerültek elő. A lelőhelyre kiszálló Gádor Judit az I. gödörben egy kemence maradványait figyelte meg, ill. pattintott kőeszközöket, réz-, bronz-, vas- és népvándorlaskori cserepeket gyűjtött a kitermelt földből. 1967-ben újabb bronzkori sírok kerültek elő, de a helyszínrre érkező Gádor az építkezés előrehaladottsága miatt, a régészeti jelenségeket már nem láthatta. (KEMENCZEI 1984, 107-108). 2002-ben egy gázvezeték létesítésének nyomvonalán Bácsmegi Gábor megelőző feltárást végzett, melynek során egy bronzkori urnasírt talált. Az évek során a kelta telepanyag mellett nagy mennyiségű paleolitik kőeszköz és nyersanyag hulladék, későrézkori (badeni) telepkerámia, későbronzkori (sír?) kerámia, koracászárkori barbár telepanyag, késő-cászárkori és honfoglaláskori síregyüttesek kerültek, némi kőzékori szórványanyag kíséretében a Tsz-major területéről a Czinkóczi gyűjteménybe.

Sötétkék színű, „D” keresztmetszetű üvegkarperec töredéke; mérete: 22x7x6 mm (2. kép 13)

Sötétkék színű üvegkarperec töredéke; mérete: 9x6x4 mm (2. kép 14)

Sötétkék színű, egymást keresztező hullámvonalakkal díszített, „D” keresztmetszetű üvegkarperec töredéke; mérete: 23x9x6 mm (2. kép 15)

Sötétkék színű, „D” keresztmetszetű üvegkarperec töredéke; mérete: 33x8x4 mm, becsült átmérő: 90 mm (2. kép 16)

Sötétkék színű, „D” keresztmetszetű üvegkarperec töredéke; mérete: 15x8x4 mm (2. kép 17)

Sötétkék színű, „D” keresztmetszetű üvegkarperec töredéke; mérete: 10x9x5 mm (2. kép 18)

Sötétkék színű, ferdén bevagdossott középbordájú üvegkarperec töredéke; mérete: 22x10x6 mm (2. kép 19)

Sötétkék színű, fehér fonálrátétekkel díszített, négybordás üvegkarperec töredéke; mérete: 18x14x4 mm (2. kép 20)

Sötétkék színű, fehér fonálrátétekkel díszített, ötbordás üvegkarperec töredéke; mérete: 7x15x5 mm (2. kép 21)

Sötétkék alapon fehér/sárga virágszirmokkal díszített hengeres üvegpaszta gyöngy töredéke; mérete: 19x22x6 mm (2. kép 22)

Szürkésbarna színű, apró szemcsés homokkal soványított, korongolt, simított felületű, vízszintes, árkolt bordával díszített, redukciós égetésű peremtöredék; pá: 240 mm, pv: 6 mm, fv: 6 mm (3. kép 1)

Szürkésbarna színű, grafitral soványított, korongolt, simított felületű, redukciós égetésű peremtöredék; pá: 240 mm, pv: 5 mm, fv: 5 mm (3. kép 2)

Sötétszürke színű, apró szemcsés homokkal soványított, korongolt, simított felületű, vízszintesen árkolt, redukciós égetésű peremtöredék; pá: 280 mm, pv: 12 mm, fv: 5 mm (3. kép 3)

Szürke színű, grafitral soványított, korongolt, simított felületű, redukciós égetésű peremtöredék; pá: 280 mm, pv: 14 mm, fv: 5 mm (3. kép 4)

Szürkésbarna színű, grafitral soványított, korongolt, simított felületű, redukciós égetésű peremtöredék; pá: 260 mm, pv: 17 mm, fv: 6 mm (3. kép 5)

Szürke színű, grafitral soványított, korongolt, simított felületű, redukciós égetésű peremtöredék; pá: 240 mm, pv: 10 mm, fv: 5 mm (3. kép 6)

Szürke színű, grafitral soványított, korongolt, simított felületű, redukciós égetésű peremtöredék; pá: 310 mm, pv: 10 mm, fv: 6 mm (3. kép 7)

Az üvegkarperec jellegzetesen kelta ékszer, amely széles körben elterjedt volt a Kr.e. III. század közepétől a La Tène-kultúra teljes területén. A közép-európai üvegkarperecek máig alapvető tipológiai és kronológiai rendszerét Th. E. Haevernick dolgozta ki (HAEVERNICK 1960). Az általa meghatározott 17 üvegkarperec csoport – illetve a számos alcsoport és típus – tipológia osztályozását később a közép-La Tène időbeli helyzetéről ismertté vált új adatok tükrében N. Venclová tovább finomította (VENCLOVÁ 1980; VENCLOVÁ 1990). A bajorországi Manching oppidumának üvegleteit közölve és a Haevernick-féle szisztéma átdolgozva R. Gebhard 39 üvegkarperec sorozaton belül 95 formát, illetve 37 szín csoportot különített el (GEBHARD 1989; GEBHARD 1989a). Ezekre a munkákra építve, a közelmúltban készült el a kelet-ausztiai, és a thüringiai üvegékszerek gyűjteményes feldolgozása (KARWOWSKI 2004;

SEIDEL 2005).⁵ A közép-európai kelta üvegművességről egyre bővülő ismeretanyag különösen indokoltá teszi, a közelmúltban ismertté vált üvegletek közlését és európai összefüggésükben való értékelését.

A közép- és a késő-La Tène üvegkarpercek készítésében és kidolgozottságában nincs lényeges minőségbeli különbség, ezért az ékszer színe és formája a datálás támpontja (GEBHARD 1989, 6). Az üveg színét az anyagának összetevői határozzák meg és egyes színek adott formákra, illetve bizonyos időszakra jellemzőek (VENCLOVÁ 1980, 77-79; GEBHARD 1989, 8-9). A közép-európai lelethorizontok rendszerével összevetve, R. Gebhard felvázolta az üvegkarperceknek a forma és a szín tónusának változatain alapuló kronológiáját. A közép-La Tène elején készült, korai üvegmassza általában sötétkék színű, míg a LT C1 második felében már a kobaltkék színű üveg használata az uralkodó. Ugyanez a sötét árnyalat irányából a világosabb felé mutató fejlődés a zöld szín esetében is megfigyelhető. (GEBHARD 1989, 70-71). A „kifejlett” közép-La Tène idősakra (LT C1b) a kobaltkék, fehér vagy sárga cikk-cakk alakú fonálfeltéttel díszített többbordás karpercek a jellemzőek, míg a közép-La Tène második felében (LT C2), a kelta üvegművesség csúcán, a széles, barokkosan díszített üvegkarperceket a kedvelték. Az egyszínű változatok folyamatos gyártása mellett, a késő-La Tène idősokban (LT D) egy technológiai újításnak köszönhetően a kétszínű karpercek terjedtek el (GEBHARD 1989, 128; GEBHARD 1989b 100-102).

A Gyöngyöspatáról és Szurdokpüspökiről vizsgált anyagban a kék szín árnyalatai (elsődlegesen sötétkék és a kobaltkék) dominálnak és csak egyetlen zöld színű töredék került elő (2. kép 17).⁶ A jól azonosítható típusok formai jellegzetességei alapján, a Mátraalján gyűjtött üvegkarpercek kivétel nélkül a közép-La Tène elejére (LT C1) keltezhetőek, mivel az ennél későbbi horizontok (LT C2-D) karakterisztikus leletei hiányoznak az együttesekből. Ezt a datálást megerősíti a Szurdokpüspöki Tsz-major területéről származó kerámiaanyag is, amelyben szintén nincsenek késő-La Tène formák (3. kép).

A Mátra-vidéken gyűjtött üvegkarpercek formájukban változatos képet mutatnak. A szurdokpüspöki kelta település területéről származó leletek között figyelemre méltó a „D” keresztmetszetű karpercek töredékeinek nagy száma. A sima (Haevernick 6a csoport, 3. forma; Gebhard 26.sorozat) (2. kép 13, 16, 18) és a ferdén bevagdosott (2. kép 19) variáns egyaránt előfordul. Az egyszerű, félkör keresztmetszetű típus kék (Haevernick 3a csoport, 4. forma; Gebhard 38.sorozat) (2. kép 14) és zöld, hullámvonallal díszített (Gebhard 34.sorozat) változatban is megtalálható (2. kép 17). Az egymást keresztező hullámvonallal (Schleifenverzierung) díszített karpercek (2. kép 12, 15) elsősorban a keleti kelta körre jellemzőek. Ez a díszítés főként – akárcsak a most ismertett töredékek esetében – a Haevernick-féle rendszer 6b csoportjába tartozó karperceken fordul elő és elterjedésének súlypontja a Duna középső folyására, a mai Kelet-Ausztriára és Szlovákiára területére lokalizálható (KARWOWSKI 2005, 164). Az így díszített magyarországi darabok sorát gazdagíthatja a közeli Mátraszőlős temető-

⁵ A részletes kutatástörténeti összefoglalót lásd: VENCLOVÁ 1990, 13-14, illetve KARWOWSKI 2004, 14-16.

⁶ A leletanyag vizsgálatánál az üveg színe a Gebhard-féle elsődleges válogatással, a természetes fényben szabad szemmel került meghatározásra. A második válogatásra, a színek fizikai vizsgálatra épülő meghatározására az anyagi lehetőségek hiányában nem kerülhetett sor.

jéből ismert karperec is (PATAY 1972, Pl. XXXI, 12). Ugyan kronológia helyzetét tekintve a 6b csoport egyike a legáltalánosabban használt típusoknak, a 'Schleifenverzierung' díszítés elsődlegesen a közép-La Tène elejére datálható üveg-művességre jellemző (KARWOWSKI 2004, 51-54; KARWOWSKI 2005, 164).

A vizsgált leletek között a több-bordás karperecek ugyancsak megtalálhatók. A négy- (Haevernick 7c csoport; Gebhard 18.sorozat) (2. kép 4, 20) és ötbordás, fehér vagy sárga cikk-cakk fonalráttéval díszített (Haevernick 7b csoport, 2.forma; Gebhard 14.sorozat) (2. kép 1, 21) változatok egyaránt előfordulnak. A több-bordás típusok inkább a két gyöngyöspatai telepről gyűjtött anyagban dominálnak, de két töredék Szurdokpüspökiről is ismert.

A több-bordás karperecek között külön csoportot alkotnak a ferdén bevagdosott középbordájú ékszerek. A hárombordás, ferdén bevagdosott középbordájú (Haevernick 8a csoport, 2.forma) (2. kép 6) töredék mellett, egy háromszög alakban bevagdosott középbordájú, fehér cikk-cakk fonalráttéval díszített (2. kép 7-8) variáns is előkerült. Az ötbordás, ferdén bevagdosott középbordájú típus (Haevernick 8d csoport, 3.forma; Gebhard 20.sorozat) (2. kép 5) Kárpát-medencei előfordulása azért érdekes, mivel a típus elterjedése elsődlegesen a nyugati kelta területekre, Franciaországra, Svájcra, illetve Dél-Bajorországra (Manching-Steinbichel) lokalizálható (GEBHARD 1989, 16).

A keskeny, csomókkal díszített üvegkarperecek (Haevernick 14. csoport, 1. és 3.forma; Gebhard 1.sorozat) (2. kép 2-3, 10-11) a szurdokpüspöki és gyöngyöspatai lelőhelyeken egyaránt előfordulnak.

A kereszt alakban, sávosan tűzdelt középbordán plasztikusan kicsúcsosodó rátéttel díszített ún. Érsekújvár-típusú karperec töredéke (Haevernick 15. csoport) (2. kép 9) egy viszonylag ritka és csak a keleti kelta területre jellemző darab (KARWOWSKI 2005, 163-164). A másfél tucatnyi ismert analógiája a Kárpátok északi zónájára (Kelet-Morvaország, Dél-Lengyelország és Szlovákia) korlátozódik. Ez alól kivétel a Gomolava lelőhelyen talált töredék (JOVANOVIĆ – JOVANOVIĆ 1988, pl. XLVI. 2, 7), amely minden bizonnyal a Duna menti kereskedelmi úton került az Észak-Balkánra. A 15. csoportba sorolt karperecek a jól keltezhető síregyüttesek alapján a közép-La Tène elejére helyezhetők (KARWOWSKI 2005, 164).

Különleges leletnek számít az a sötétkék alapon fehér és sárga virágszirmokkal díszített hengeres pasztagyöngy töredéke (2. kép 22), amely eddig párhuzam nélküli a Kárpát-medence késővaskorában. A kék-fehér színek alkalmazása és az üvegpaszta technikai kidolgozása alapján valószínű, hogy az ún. maszkos üveggyöngyökkel azonos (a maszkos gyöngyökről bővebben lásd: SZABÓ 2003, 255-259; SZABÓ 2005, 150-151; KARWOWSKI 2005, 165-169), vagy azok a hatása alatt álló műhelyben készülhetett.

A La Tène-kori üvegkarperecek egyes típusainak jól körülhatárolható elterjedése alapján nyilvánvaló, hogy ezek készítése bizonyos műhelyhez, műhelyekhez köthető. A vizsgált leletanyag tipológiai összetételét a nyugat és közép-európai lelőhelyekkel összevetve (lásd: VENCLOVÁ 1990, 143.) kitűnik, hogy az ún. „pan-European” karperecek közül a Mátraalján csak a Typ 14 fordul elő nagyobb számban. Másrészt az innen ismert leletek tipológiailag jól illenek a N. Venclová által meghatározott kelet-európai üveg-művességi körbe (VENCLOVÁ 1990, 143). Az üvegkarperecek 6b és 15. csoportja már az üvegfeldolgozás kezdetén elsődlegesen a keleti kelta területekre jellemző, és ezért a mai Délnyugat-Szlovákia és/vagy Északkelet-Magyarország te-

rületén a közép-La Tène elején egy jelentős üvegműves központot, esetleg több egymással párhuzamosan működő műhelyt feltételezhetünk (KARWOWSKI 2005, 167). Korábban az üvegfeldolgozást a nagy késő-La Tène oppidumokhoz kapcsolták, de ma már ezektől független üvegműves központok is kimutathatók (KARWOWSKI 2004, 81-82; SEIDEL 2005, 25-28).

A Mátra délnyugati lábainál, a kedvező fekvésű domboldalakon és termékeny folyóvölgyekben végzett adatgyűjtéseik, topográfiai kutatások nyomán (HUNYADY 1957, 161-174, PATAY 1956, 186-190, PATAY 1972, 353-358, HELLEBRANDT 1995, 137-160, HELLEBRANDT 1999, 147-160, SZABÓ 2005, 20-23) a kelta lelőhelyek sűrű láncolata mutatható ki a Kr.e. III. században. (1. kép). A most említett három Mátra-vidéki kelta falu fennállása az előkerült leletek alapján a közép-La Tène időszak elejére (LT C1), a Kr.e. III. század második felére tehető. Egyelőre azonban nyitott kérdés, hogy a Kárpát-medence falusias jellegű kora és közép-La Tène települései, illetve a hozzájuk kapcsolódó síktemetők megszűnése LT C-periódus első felének végén (BUJNA 1982, 343-344) vajon az oppidumok kialakulásával magyarázható-e, bár erre vonatkozóan egyelőre hiányoznak a kellően teherbíró támpontok a Kárpát-medencéből (FICHTL 2000 36-40; SZABÓ 2005, 57).

- BUJNA
1982 J. BUJNA, *Spiegelung der Sozialstruktur auf latènezeitlichen Gräberfeldern im Karpatenbecken*. *Památky Archeologické* 73 (1982) 312-431.
- FICHTL
2000 S. FICHTL, *La ville celtique. Les oppida 150 av. J.-C. à 15 ap. J.-C.* Paris 2000.
- GEBHARD
1989 R. GEBHARD, *Der Glasschmuck aus den Oppidum von Manching*. Die Ausgrabungen in Manching 11. Stuttgart 1989.
- GEBHARD
1989a R. GEBHARD, *Pour une nouvelle typologie des bracelets celtiques en verre*. In: M. Feugère (ed.) *Le verre péromain en Europe occidentale*. Montagnac 1989. 73-83.
- GEBHARD
1989b R. GEBHARD, *Le verre à Manching: données chronologiques et apport des analyses*. In: M. Feugère (ed.) *Le verre péromain en Europe occidentale*. Montagnac 1989. 99-106.
- HAEVERNICK
1960 Th. E. HAEVERNICK, *Die Glasarmringe und Ringperlen der Mittel- und Spätlatènezeit auf dem Europäischen Festland*. Bonn 1960.
- HELLEBRANDT
1995 M. HELLEBRANDT, *Nógrád megye kelta-kori leletei*. – *Funde des Komitats Nógrád aus Keltenzeit*. *Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve* 17 (1991) 137-160.
- HELLEBRANDT
1999 M. HELLEBRANDT, *Celtic finds from Northern Hungary*. *Corpus of Celtic Finds in Hungary III*. Budapest 1999
- HUNYADY
1957 I. HUNYADY, *Kelták a Kárpát-medencében. Leletanyag*. Budapest 1957
- JOVANOVIĆ – JOVANOVIĆ
1988 JOVANOVIĆ, B. – JOVANOVIĆ, M. *Gomolava. Naselje mladeg doba 2*. Novi Sad – Beograd 1988
- KARWOWSKI
2004 M. KARWOWSKI, *Latènezeitlicher Glasringschmuck aus Ostösterreich*. Wien 2004
- KARWOWSKI
2005 M. KARWOWSKI, *The earliest types of eastern-Celtic glass ornaments*. In: H. Dobrzanska – V. Megaw – P. Polenska (eds), *Celts on the Margin. Studies in European Cultural Interaction 7th Century BC – 1st Century AD Dedicated to Zenon Woźniak*. Kraków 2005. 163-177
- KEMENCZEI
1984 T. KEMENCZEI, *Die Spätbronzezeit Nordostungarns*. Budapest 1984

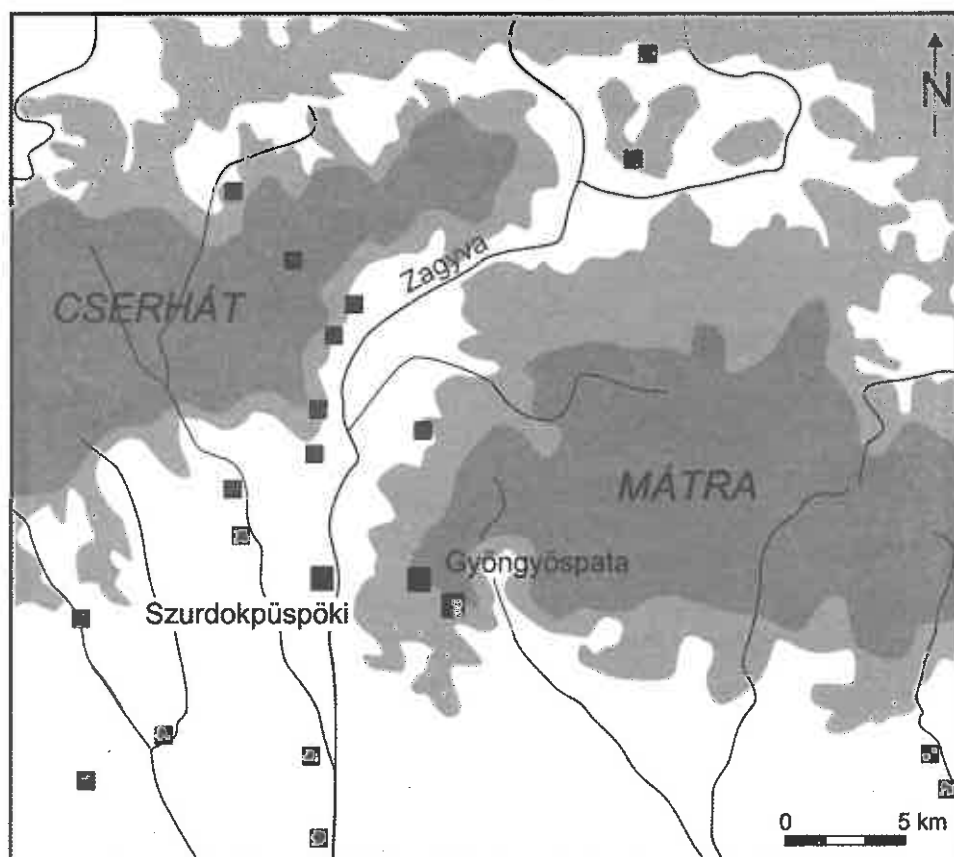
- PATAY
1956 P. PATAY, *Újabb kőkori és kelta leletek Nógrádkövesden és a Nógrádi dombvidéken. – Late neolithic and celtic finds at Nógrádkövesd and in the Nógrád Hills.* ArchÉrt 83 (1956) 181-191.
- PATAY
1972 P. PATAY, *Celtic Finds in the Mountainous Region of Northern Hungary.* ActaArchHung 24 (1972) 353-358.
- SEIDEL
2005 M. SEIDEL, *Keltische Glasarmringe zwischen Thüringen und dem Niederrhein.* Germania 83 (2005) 1-43.
- SZABÓ
2003 M. SZABÓ, *Perles à masque en verre. In: D. VITALI (szerk.): L'immagine tra mondo celtico e mondo etrusco-italico.* Bologna, 2003, 255-259.
- SZABÓ
2005 M. SZABÓ, *A keleti kelták. A késővaskor a Kárpát-medencében.* Budapest 2005
- VENCLOVÁ
1980 N. VENCLOVÁ, *Nástin chronologie Laténských skleněných náramků v Čechách. – Zur Chronologie der latènezeitlichen Glasarmringe in Böhmen.* Památky Arch. 71 (1980) 61-86.
- VENCLOVÁ
1990 N. VENCLOVÁ, *Prehistoric glass in Bohemia.* Praha 1990

Celtic glass bracelets from Szurdokpüspöki and Gyöngyöspata

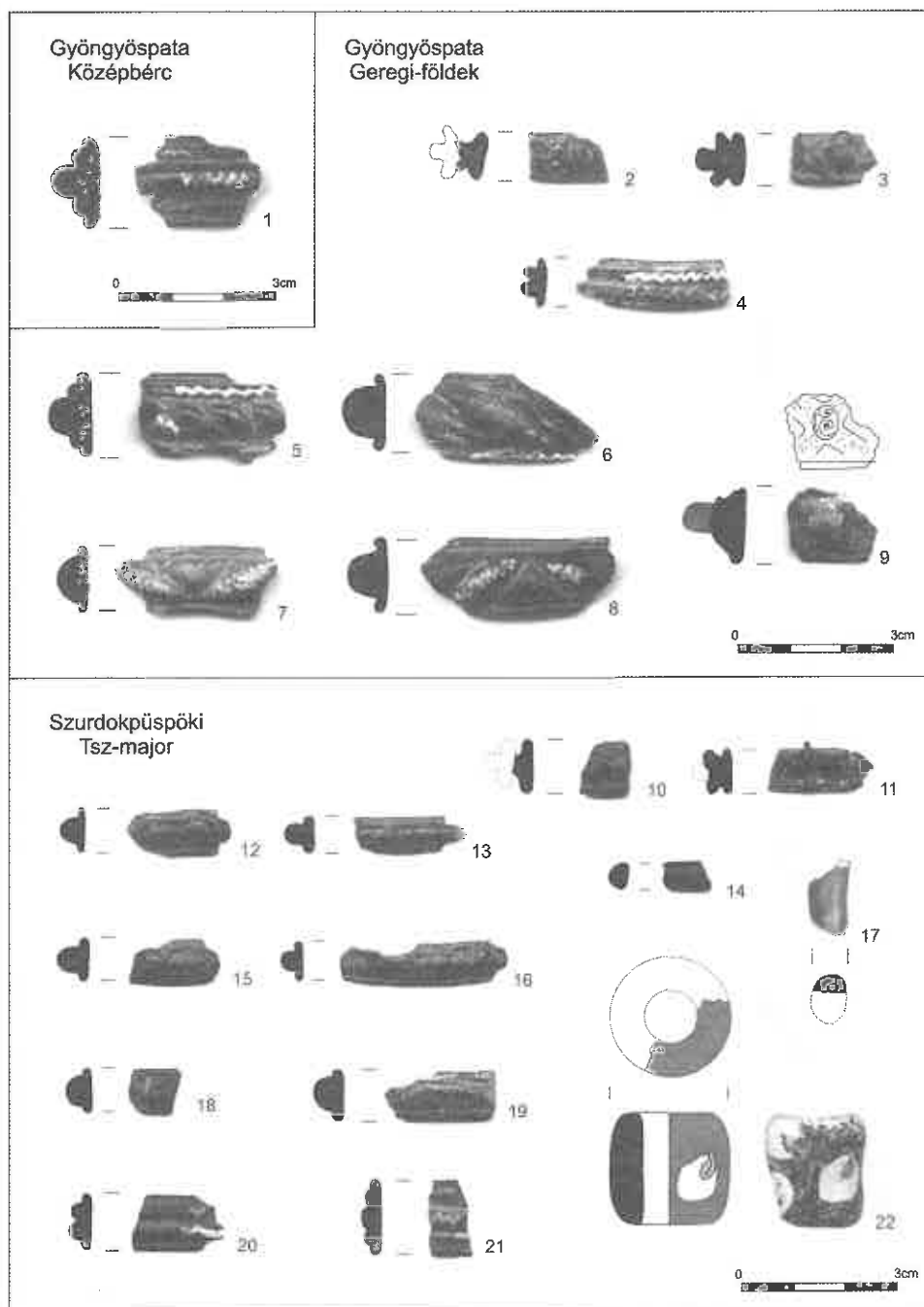
(NE-Hungary)

In 2002 L. Czinkóczi, an amateur collector gave a great series of La Tène glass jewels to the Kubinyi Ferenc Múzeum. He managed a systematic field survey in Szurdokpüspöki and Gyöngyöspata territory in last decades. In this area, on the southern slopes of Mátra he found three middle La Tène open settlements and he was collecting the interesting finds on these sites for many years. Beside the other period artifacts were 23 fragmented celtic glass bracelets and some pottery sherd in Cinkóczi-collection.

The typological and chronological classification of this materials based on Th. E. Haevernich (1960), R. Gebhard (1989) and N. Venclová (1990) works. Type 3a, 6a, 6b, 7b, 7c, 8d, 8e, 14 and 15 were found at Szurdokpüspöki and Gyöngyöspata settlements. We know many of these types in eastern celtic circle. These bracelets typologically and technologically suit to product series of central european celtic glass industry. The earliest examples of glass rings can be taken to the beginning of middle La Tène period (LT C1) by the dateable analogies. The other jewels may be dated to the second phase of middle La Tène period, however the really late bracelets are absent. There is not late La Tène type in this collection, which indicate the time of abandonment of this villages during the middle La Tène period.

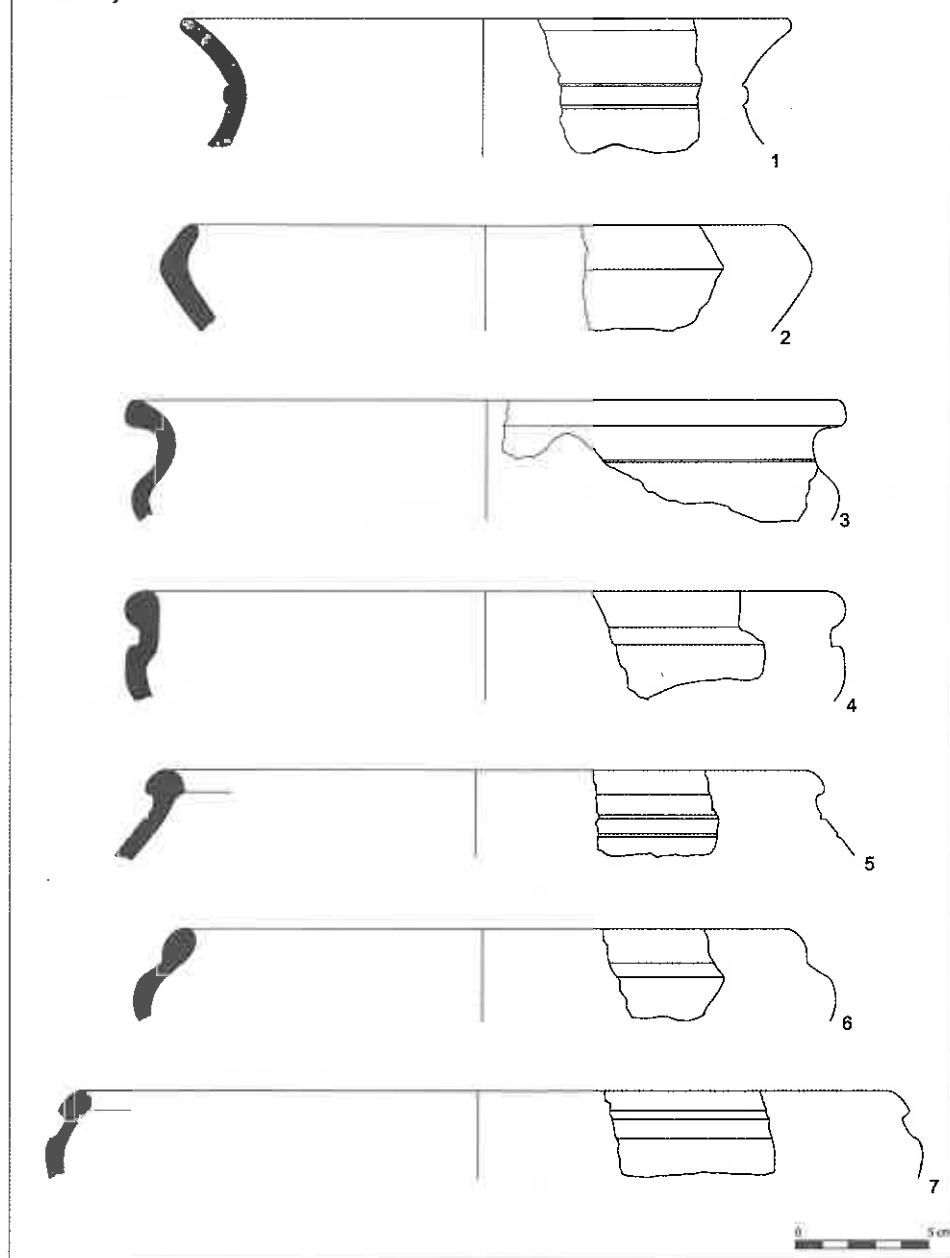

1. kép: Késővaszkori települések a Cserhát és a Mátra vidékén.
Late Iron Age settlements in Csehát-Mátra region.

2. kép: La Tène-kori ívegékszerek Szurdokpuszpöki és Gyöngyöspatáról.
La Tène period bracelets from Szurdokpuszpöki and Gyöngyöspata

Szurdokpuspöki -
Tsz-major

3. kép: La Tène kori kerámiatöredékek Szurdokpuspökiből.
La Tène period pottery from Szurdokpuspöki.